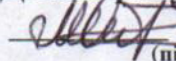

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
Факультет соціології і права**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології і права

 А.А. Мельниченко
(підпис)

« ___ » _____ 2016 р.

ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ОСОБИСТОСТІ

**ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
підготовки аспірантів
за спеціальністю 053 Психологія**

Ухвалено методичною комісією
Факультету соціології і права
Протокол від «23» червня 2016 р. № 2
Голова методичної комісії

 К.Л. Попов
« 23 » червня 2016 р.

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

доктор психол. н., професор

Ложкін Георгій Володимирович

Програму затверджено на засіданні кафедри психології і педагогіки

Протокол від «22» 06 2016 року № 14

Завідувач кафедри д.психол.н., проф.

Н. Ю. Волянюк

(підпис)

(ініціали, прізвище)

«22» 06 2016 р.

Вступ

Програма навчальної дисципліни «Психологічна безпека особистості» складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки аспірантів НТУУ «КПІ» зі спеціальності 053 «Психологія».

В сучасному світі набувають вельми широкого впливу психологічні загрози різного походження. Визначення стратегій забезпечення психологічної безпеки людини в життєвому середовищі обумовлює актуальність вивчення дисципліни "Психологічна безпека особистості".

Предмет навчальної дисципліни – психологічний аспект безпеки людини в різноманітних видах діяльності і в умовах соціального середовища.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни є формування в аспірантів:

Інтегральна компетентність - психологічно безпечна поведінка та практична готовність аспірантів до здійснення безпечної професійної діяльності.

Здатність:

- розглядати психологічну безпеку особистості як міждисциплінарну галузь наукового знання;
- аналізувати джерела психологічних загроз на різних рівнях;
- використовувати знання з проблем психологічної безпеки особистості, які є актуальними у сучасному суспільстві та виробництві.

1.2. Основні завдання навчальної дисципліни.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми аспіранти після засвоєння навчальної дисципліни мають продемонструвати такі результати навчання:

знання:

- ключових понять, теорій та закономірностей, що складають категоріальний апарат психологічної безпеки особистості;
- базових категорій психологічної безпеки особистості;
- психологічних механізмів та закономірностей безпечної поведінки індивіда та соціальної групи;
- можливих наслідків порушення психологічної безпеки суб'єктів;
- принципів використання психологічних відомостей для вирішення проблем безпеки, які виникають у соціальному середовищі та виробництві;

уміння:

- аргументовано викласти власні погляди на актуальні проблеми психологічної безпеки особистості;
- аналізувати психологічні загрози у соціальній сфері;
- використовувати психологічні знання при реалізації професійних функцій.

мати уявлення про:

- методи діагностики психологічних загроз на рівні індивіда, соціальної групи;
- методи і прийоми психічної саморегуляції.

2. Структура навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 210 години / 7 кредити ЄКТС.

Рекомендований розподіл навчального часу

Форма навчання	Всього:		Розподіл навчального часу за видами занять			Семестрова атестація
	Кредитів	Годин	Лекції	Практичні (семінарські) заняття	СРС	
Денна	7	210	36	36	138	іспит
Заочна	7	210	8	8	194	іспит

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Психологічна безпека особистості як галузь психологічного знання

Поняття про об'єкт, предмет та завдання психології безпеки. Історія психології безпеки. Визначення поняття «психологічна безпека» і її основні категорії.

Міждисциплінарні зв'язки "Психологічної безпеки особистості". Методи дослідження "Психологічної безпеки особистості".

Тема 2. Природні та соціальні загрози безпеки особистості

Класифікація джерел небезпеки. Психогенні фактори у трудовій діяльності; психологічні загрози; когнітивні мапи рівня безпеки; безпека праці та ергономіка; загрозові (аварійні) ситуації, загрозові стани; загрозова поведінка. Поняття ризику.

Тема 3. Індивідуально-психологічні якості особистості та безпека

Вплив індивідуальних якостей людини на безпеку її діяльності. Дослідження С. Геллерштейна, Г. Мюнстерберга, М. Грінвуда, Х. Вудса, К. Платонова, М.Котика, К. Марбе, В. Безродного, С. Сироти, В. Труща та інших. Спрямованість особистості. Самооцінка, вразливість, імпульсивність, емоційна лабільність.

Тема 4. Психологічна безпека особистості як стан захищеності і цілісності суб'єкта діяльності

Психологічні механізми захисту: раціоналізація, витіснення, забування, проєкція, регресія, заміщення, ідентифікація, ізоляція, реактивні утворення, сублимація. Структура захисного механізму та його компоненти: когнітивний, емоційний, поведінковий.

Фактори психологічної стійкості суб'єкту діяльності: соціальні та особистісні; ознаки психологічної стійкості; індивідуальні особливості нестійкої поведінки, схильність до нещасних випадків та травматизму.

Тема 5. Прийоми психічної саморегуляції

Стратегії і методи психічної саморегуляції: соціальні норми і ціннісні орієнтації як регулятори безпечної поведінки, позитивне мислення, запобігання небезпеки, вольові зусилля, регуляція емоційного реагування, захист ідентичності, самореалізація, копінг - стратегії, гумор. Аутотренінг.

Тема 6. Зовнішні та внутрішні детермінанти психологічної безпеки особистості

Організаційна досконалість, стійкість. Психологічний клімат команди (колективу). Профілактика, заохочення, поради, референтне оточення.

Внутрішні передумови безпечної поведінки особистості: переконання, установки,

стереотипи, індивідуальні стратегії досягнення стану безпеки.

Тема 7. Діяльність та її безпека

Організація робочого простору; безпека інтерфейсної взаємодії; вплив стресу і пережитої загрози; прийняття рішення в умовах загрози та невизначеності; інформаційне перенавантаження та дефіцит часу як загроза небезпеки; діагностична роль професійних помилок у забезпеченні безпеки діяльності, деструктивна поведінка у професійній діяльності.

Тема 8. Функціональні стани суб'єкта як фактор безпечної трудової діяльності

Аналіз функціональних станів суб'єкта діяльності як фактор безпечної трудової діяльності. Динаміка працездатності і стомлення. Праксичні стани. Монотонія, нервово-психічне напруження, стрес та тривожність як фактори травматизму. Методи дослідження праксичних станів.

Створення психологічного настрою на безпеку; стимуляція та навчання безпечної діяльності; правила та інструкції як засіб попередження небезпеки; психологічний вплив сенсорно-перцептивної інформації на безпеку; роль усвідомлення небезпеки; аналіз нещасних випадків як спосіб боротьби з небезпекою. Організація режиму праці та відпочинку.

Тема 9. Інформаційно-психологічна безпека особистості

Об'єкт і суб'єкт інформаційно-психологічної безпеки. Джерела, засоби впливу на особистість. Фактори маніпуляції свідомістю: політичні, соціально-економічні, соціально-психологічні. Способи негативного впливу на особистість: Інтернет, реклама, дискурс, кіно, експресивна мова, соціальне оточення. Зміна образної картини світу: порушення ідентичності, неадекватність самооцінки, втрата самоконтролю, зміна рольової поведінки, викривлення структури цілей.

Інтернет- залежність як різновид адиктивної поведінки. Соціальні мережі и особистісна небезпека. Збереження ідентичності в соціальних мережах.

Психотерапевтична допомога особистості в критичних ситуаціях.

Тема 10. Психологічна безпека освітнього середовища

Поняття «освітнє середовище». Специфіка психологічної безпеки в освітньому середовищі. Класифікація загроз психологічній безпеці в освітньому середовищі.

Поняття конфлікту. Класифікація конфліктів. Стратегії розв'язання конфліктів в освітньому середовищі. Особливості маніпулятивної поведінки в процесі психолого-педагогічної взаємодії викладачів і студентів.

Соціальна відповідальність щодо результатів науково-технічної творчої діяльності в контексті суспільної безпеки.

Тема 11. Економічна безпека особистості

Загрози економічної безпеки: безробіття, криміналізація економіки, погіршення природного середовища, зростання захворювань; форс-мажорні обставини задоволення потреб.

Джерела та засоби негативних економічних впливів на безпеку особистості: об'єктивні, суб'єктивні, потенційні, реальні, уявні. Деструктивні наслідки впливу економічної небезпеки: звуження кола інтересів, відмова від активного економічної поведінки, невпевненість у майбутньому, роздратування та агресивність.

Тема 12. Соціально-психологічна безпека особистості

Феномен масових комунікацій. Способи формування соціальних настанов. Психологія натовпу, дескриптори поведінки у натовпі; безпечна взаємодія з іншими людьми. Розпізнавання обману та брехні.

Класифікація масових психічних явищ. військові конфлікти, соціальна напруга, стихійні загрози, екологічні катастрофи. Форми реакції людини на екстремальні ситуації. Психологічні аспекти посттравматичних ситуацій. Загальні відомості про психологію тероризму та сектантства. Інформаційні Інтернет - технології як фактор небезпечного впливу на соціально -

психологічні процеси в суспільстві.

Соціальні норми і ціннісні орієнтації як регулятори безпечної поведінки.

4. Рекомендована тематика практичних (семінарських) занять

Практичні та семінарські заняття мають за мету розширення та поглиблення знань, що були отримані аспірантами на лекційних заняттях; уміння працювати з психологічною літературою, підготовлювати виступи, формулювати та відстоювати свою позицію, приймати активну участь у дискусії; розвиток умінь аналізувати психологічні загрози різного походження; засвоєння психологічних методів діагностування практичних станів; актуалізацію особистісних ресурсів забезпечення психологічної безпеки.

Семінарське заняття 1. Основні категорії безпеки: загрози, аварія, нещасний випадок, травма, помилка.

Практичне заняття 1. Психодіагностичний інструментарій безпеки особистості та аналіз можливих загроз щодо ефективності міжособистісної комунікації.

Практичне заняття 2. Діагностика характерологічних особливостей особистості. Тест Леонгарда-Шмішека.

Практичне заняття 3. Діагностування схильності до нещасних випадків і травматизму та індивідуальних нахилів до ризику. Діагностування стресостійкості. Тест “Самооцінка стійкості до стресу”.

Практичне заняття 4. Особливості механізмів психологічного захисту і копінг - стратегій та актуалізація особистісних ресурсів забезпечення психологічної безпеки. Опитувальник Плутчика – Келлермана – Конте.

Практичне заняття 5. Психологічні методи діагностування практичних станів. Комплексне використання методики Спілбергера-Ханіна для оцінки тривожності, тесту Люшера.

Семінарське заняття 2. Інформаційні Інтернет-технології як фактор небезпечного впливу на соціально-психологічні процеси в суспільстві.

Практичне заняття 6. Індивідуальні стратегії розв'язання конфліктів та моделювання можливих варіантів вирішення конфліктних ситуацій. Тест Томаса Килмана.

Семінарське заняття 3. Соціально-психологічні загрози та негативні впливи на особистість.

Семінарське заняття 4. Організація безпечної діяльності.

Практичне заняття 7. Функціональний стан у трудовій діяльності. Тест САН.

Семінарське заняття 5. Конфлікти в освітньому середовищі. Взаємовідносини студент-студент, викладач-студент. Тест Т. Лири, К. Томаса.

Семінарське заняття 6. Загрози економічної безпеки особистості: кримінал, безробіття, хвороби, форс-мажорні обставини. Деструктивні наслідки.

Семінарське заняття 7. Соціально-психологічна безпека особистості. Поведінка у натовпі. Реакція на екстремальні ситуації.

Практичне заняття 8. Психологія посттравматичних реакцій. Опитувальник ОПТУ-50 (Тарабріна Н.В.).

Семінарське заняття 8. Способи негативного впливу на особистість. Опитувальник ССО.

Практичне заняття 9. Психологія адитивної поведінки і її загрози. Тест Кимберлі-Янг.

Практичне заняття 10. Упевненість безпечної поведінки з іншими людьми. Тест УСК. Анкета безпечної поведінки Фролова Ю.Г.

Практичне заняття 11. Психологія нестійкої поведінки в невизначених ситуаціях. Анкета «Прогноз». Тест «Самооцінка оптимізму та активності».

5. Рекомендована література

1. Воляннюк Н.Ю. Безпека і надійність суб'єкта праці / Н.Ю. Воляннюк, Г.В. Ложкін / Психологія праці. - Хмельницький: ХНУ, 2013. – С. 87-116
2. Воляннюк Н.Ю. Економічна психологія. / Н.Ю.Воляннюк, Г.В. Ложкін, В.Л Комаровська. - К.: Професіонал, 2008. – С. 63-89.
3. Каландаров К.Х. Управление общественным сознанием. Роль коммуникатив-ных процессов. - М.: Гуманитарный центр «Монолит», 1998. - 80 с. [електронний ресурс]: <http://razom.znaimo.com.ua/docs/191/index-68335-1.html>
4. Кара-Мурза С.Г. Манипуляция сознанием. Учебное пособие. М.: Алгоритм, 528 с., [електронний ресурс]: <http://www.kara-murza.ru/manipul.htm>
5. Котик М.А. Психология и безопасность. Таллин «Валтус» / М.А. Котик 1987. – 440с.
6. Лазарев С.В. Психология безопасности профессиональной деятельности.- М., 2007. [електронний ресурс]: http://eknigi.org/nauka_i_ucheba/64323-psixologiya-bezopasnosti-professionalnoj.html
7. Психологія : навч. посіб. / О. В. Винославська, О. А. Бреусенко-Кузнецов, В. Л. Зливков, А.Ш. Апішева та ін. ; за наук. ред. О. В. Винославської. - 2-е вид., переробл. і доповн. - К. : Фірма ІНККОС, 2009. - 390 с.
8. Соломин В.П., Михайлов Л.А., Маликова Т.В., Шатровой О.В. Психологическая безопасность. Учебн. пособие - М.: Дрофа, 2008. – 288 с. [електронний ресурс]:http://bookap.info/psywar/solomin_psihologicheskaya_bezopasnost

6. Засоби діагностики успішності навчання

Практично-орієнтовні завдання; ситуаційні завдання; екзаменаційні білети.

7. Методичні рекомендації

Робочу програму доцільно скласти відповідно до навчальної програми дисципліни «Психологічна безпека особистості».